

Jaarverslag 2016

Jaarverslag 2016

Nr. 20170038/1133

Onderwijsraad
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
e-mail: secretariaat@onderwijsraad.nl
070-310 00 00 of via de website: www.onderwijsraad.nl

Inhoud

1	Woord vooraf: het maatschappelijk nut van een adviesraad	5
2	De Onderwijsraad	7
2.1	Adviseur van minister, parlement en gemeenten	7
2.2	Het Huis van het onderwijs	8
2.3	De raad in 2016	12
3	De adviezen in 2016	17
3.1	Kerntaken van het onderwijs	18
3.2	Onderwijsprofessionals	19
3.3	Besturing, organisatie en bekostiging	20
3.4	Onderwijs en samenleving	21
3.5	Overig	22
4	Activiteiten van de raad	25
5	De raad in de media	30

1 Woord vooraf: het maatschappelijk nut van een adviesraad

Nut en noodzaak van strategische adviesraden wordt met enige regelmaat ter discussie gesteld. Wat hebben we aan die adviesraden? Als er bezuinigd moet worden zijn de adviesraden vaak een makkelijk doelwit. De kosten van een advies moeten omlaag. Minister Blok becijferde in 2015 dat verplichte kabinetsreacties een ambtenaar ongeveer 400 uur kosten per advies. Een reden voor hem om voor te stellen te stoppen met departementale reacties op beleidsadviezen. Gelukkig ging dat de Tweede Kamer te ver. Een antwoord op een adviesvraag vraagt immers om een reactie van de minister.

De kosten van een reactie op een advies lijken mij erg hoog vergeleken met de kosten van het opstellen van een advies door een adviesraad. En over de baten van een advies wordt niet gerept. Elke econoom weet dat de kosten altijd in verhouding tot de baten moeten worden gezien. De baten van strategische adviezen zijn niet eenvoudig te kwantificeren. Behalve duur volgens de verantwoordelijke minister, zijn adviezen voor beleid soms ook lastig want je moet er iets mee, ook als de uitkomsten niet in de lijn met het beleid zijn. Tja, wat is dan het nut van een advies? Duur en vanwege de onafhankelijkheid van de adviesraden ook niet op voorhand een ondersteuning van het beleid.

Mijn favoriete antwoord op deze vraag is een uitspraak van de econoom Joop Klant. In zijn boek *Spelregels voor Economen* schrijft Klant: “Wie naar de zin vraagt, krijgt van de Zenmeester een klap. Maar als het dan toch moet, kan hij wijzen op zijn maatschappelijk nut”. De Amerikaanse econoom Edward Lazear heeft het maatschappelijk nut van de economische wetenschap gekwantificeerd op basis van de kosten van de productie van een wetenschappelijk artikel. We kunnen dat ook voor het adviesstelsel doen. De uitgaven aan strategische adviesraden bedragen 15 miljoen euro per jaar, ofwel 0,0017% van het nationaal inkomen. Als die strategische adviezen samen leiden tot beter beleid en daarmee tot een extra economische groei van ten minste 0,0017%, dan zijn we spekkoper. Een voorwaarde is dan wel dat de kennis uit deze adviezen wordt gebruikt in beleid.

De bijdrage van adviezen aan onze economie is niet de enige bate van het adviesstelsel. Strategische adviesraden zijn het venster in de kaasstolp van het beleid. Ze laten licht schijnen op het beleid in de vorm van kennis uit de wetenschap en ervaring uit de praktijk. Als de vensters worden open gezet, voorzien de adviesraden het beleid ook van nieuw zuurstof. Het maatschappelijk nut van strategische adviesraden is, naast de bijdrage aan de welvaart, de rol die zij spelen in de legitimatie van beleid. En dat is heel wat waard.

Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink
Voorzitter Onderwijsraad

2 De Onderwijsraad

2.1 Adviseur van minister, parlement en gemeenten

De Onderwijsraad is een onafhankelijk strategisch adviesorgaan van de regering, opgericht in 1919. De raad adviseert – gevraagd en ongevraagd – de bewindslieden van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en van EZ (Economische Zaken). Ook de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen om advies vragen. Gemeenten kunnen in speciale gevallen van lokaal onderwijsbeleid (bijvoorbeeld geschillen over de huisvesting van scholen, die aan de vrijheid van onderwijs raken) een beroep doen op de raad.

Deskundig, eigentijds en onafhankelijk

De raad adviseert over alle aspecten en vormen van onderwijs en leren voor kinderen, jongeren en volwassenen. Waar liggen interessante mogelijkheden voor onderwijs (binnen en buiten de instellingen) en wat is de beste manier om die te benutten? Wat is daarbij de rol van de overheid of van andere partijen in en rond de onderwijswereld?

De expertise binnen de raad zorgt ervoor dat, welk onderwerp ook aan de orde is, er vanuit verschillende invalshoeken naar wordt gekeken. Ook betreft de raad de internationale dimensie bij de adviezen. Tot slot zijn expertise en meningen van anderen van groot belang; de raad wil nadrukkelijk verder kijken dan de eigen deskundigheid. Daarom organiseert hij regelmatig seminars en biedt hij op zijn website de mogelijkheid voor belangstellenden om mee te denken.

De Onderwijsraad levert met een deskundige inbreng en een eigentijdse visie een bijdrage aan discussies over onderwijs en onderwijsbeleid. Dat de raad daarbij een onafhankelijke koers vaart, spreekt voor zich. De achtergrond van de raadsleden staat daarvoor garant. Zij zijn afkomstig uit verschillende geledingen van de maatschappij en worden door de Kroon benoemd op grond van hun wetenschappelijke kennis, praktijkervaring in het onderwijs of maatschappelijke bijdrage. De benoeming is op persoonlijke titel en de leden vertegenwoordigen geen belangengroepen.

Werkwijze van de raad

De raad heeft een *Meerjarenagenda* opgesteld voor de periode 2015-2020. Deze geeft aan langs welke programmalijnen de raad de komende jaren zal werken. Een meerjarenagenda biedt de mogelijkheid adviezen in samenhang uit te brengen en geeft meer inzicht in het langetermijnperspectief.

Daarnaast maakt de raad ieder jaar een werkprogramma. Dit werkprogramma is een uitsnede van de meerjarenagenda en geeft aan welke adviezen er in het desbetreffende jaar te verwachten zijn. De minister voegt hieraan haar adviesonderwerpen toe en stelt het programma vast. Daarna biedt zij het de beide Kamers der Staten-Generaal op Prinsjesdag aan. Het parlement kan eveneens adviesvragen aan het werkprogramma toevoegen. Het programma geeft een globaal beeld van de onderwerpen die aan de orde komen; in de loop van het jaar worden de adviesvragen en de tijdsplanning nader ingevuld. Onder invloed van de actualiteit kunnen adviesonderwerpen worden ingetrokken of juist toegevoegd.

De raad komt in de regel om de vier weken plenair bijeen, vooral om adviezen en verkenningen vast te stellen. Speciale commissies van raadsleden, door de raad ingesteld, bereiden de adviezen voor. Een advies geeft antwoord op een concrete vraag, met aanbevelingen die op kortere of middellange termijn kunnen worden doorgevoerd. Een verkenning is meer agendavormend en behandelt een bepaalde ontwikkeling in het onderwijs vanuit een langetermijnperspectief. De raad neemt in een verkenning meestal (nog) geen standpunt in, maar draagt onderwerpen aan die zich lenen voor advisering.

2.2 Het Huis van het onderwijs

De raad streeft ernaar de verbinding met zowel de onderwijs- en onderzoekspraktijk, als de samenleving in bredere zin, verder te versterken. Dit doet de raad door middel van het "Huis van het Onderwijs". In het Huis van het Onderwijs komen het advieswerk van de Onderwijsraad, het delen van kennis en de dialoog over onderwijs samen. Er is ruimte voor ontmoeting en dialoog tussen de Onderwijsraad en leerlingen, ouders, studenten, leraren, schoolleiders, schoolbestuurders, werkgevers, onderzoekers en verder iedereen die geïnteresseerd is in onderwijs. Het doel is: verbinding leggen, kennis delen en samenwerken aan het verbeteren van het onderwijs. Hierbij vormen de vijf programmalijnen uit de meerjarenagenda van de raad het uitgangspunt. Het Huis van het Onderwijs is gestart in 2015 met diverse bijeenkomsten en activiteiten. In 2016 zijn deze activiteiten voortgezet. In de loop van 2016 zijn de lunchseminars aan de reeds bestaande activiteiten toegevoegd. Het primaire doel van alle activiteiten is het verbeteren van de kwaliteit van de adviezen.

Onderwijsdialogen

Tijdens de onderwijsdialogen gaat de Onderwijsraad door het hele land in gesprek met mensen uit het werkveld. Leraren en schoolleiders wordt gevraagd mee te denken over hun vak en het onderwijs in Nederland. Deze inzichten gebruikt de raad bij de voorbereiding van de adviezen. Bij de meeste onderwijsdialogen staan de actuele adviezen waaraan de raad werkt centraal. Bij sommige onderwijsdialogen staan recent gepubliceerde adviezen centraal. Dan is het doel van de dialoog niet om input op te halen, maar om doorwerking van een advies te bevorderen. Hieronder een overzicht van de onderwijsdialogen in 2016.

Onderwijsdialoog internationalisering, Eindhoven

Op 16 februari vond de onderwijsdialoog Internationalisering plaats. Deze onderwijsdialoog maakte deel uit van de voorbereiding van het advies Internationaliseren met ambitie. Vragen die centraal stonden in deze dialoog: Wat zijn de gevolgen van de internationalisering van de arbeidsmarkt en hoe ziet de leefwereld van jongeren in een geglobaliseerde wereld eruit? Wat betekent dat voor internationalisering in het onderwijs en hoe krijgt dat vorm? Een groep van ruim tachtig leraren en schoolleiders uit het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs nam deel aan de dialoog bij het Stedelijk College in Eindhoven, een school waar internationalisering een speerpunt is.

Onderwijsdialoog brede kijk op onderwijskwaliteit, Den Haag

Voorzitter van de raad, prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink, gaf op 18 maart in de Eerste Kamer een toelichting op het advies *De volle breedte van onderwijskwaliteit*. Hierna gingen de aanwezigen aan de hand van stellingen met elkaar in debat over brede onderwijskwaliteit. Aanwezig waren een selectie van politici; vertegenwoordigers van sectororganisaties, van het

ministerie van OCW, van vakorganisaties, van de inspectie, van schoolbesturen, van schoolleiders, van ouderorganisaties; en onderwijsjournalisten.

Bijeenkomsten samen met andere partijen

Naast de onderwijsdialogen zijn er in 2016 ook drie bijeenkomsten georganiseerd in samenwerking met andere partijen.

Werkevent werk maken van talent, Amsterdam

Op donderdag 13 oktober overhandigde de voorzitter van de Onderwijsraad tijdens het werkevent *Werk maken van talent* het advies *Vakmanschap voortdurend in beweging* aan minister Bussemaker (Onderwijs). Aansluitend gaf de Onderwijsraad een presentatie en een workshop over dit advies en de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. De bijeenkomst werd georganiseerd in samenwerking met de gemeente Amsterdam, de Amsterdam Economic Board en het Calvijn College in Amsterdam.

Onderwijsdialoog internationaliseren met ambitie, Rotterdam

Deze bijeenkomst organiseerde de Onderwijsraad in samenwerking met EP-Nuffic. De bijeenkomst vond plaats op 15 november op het Scheepvaart en Transport College in Rotterdam. Tijdens de bijeenkomst gaf de voorzitter een toelichting op het advies *Internationaliseren met ambitie*, gevolgd door reacties vanuit de politiek en de gemeente Rotterdam. In het tweede deel presenteerde EP-Nuffic de concept-visie *Internationalisering in het primair en voortgezet onderwijs: van ambitie naar actie*, waarin zij het onderwijsraadsadvies als uitgangspunt heeft genomen.

Onderwijsdialoog Een brede kijk op onderwijskwaliteit in het gebouw van de Eerste Kamer

Onderwijsdebat Leraren maken de toekomst

Donderdag 1 december organiseerde de Onderwijsraad in samenwerking met de Balie het onderwijsdebat *Leraren maken de toekomst*, met als thema kwaliteit en kwaliteitscultuur. Centrale vragen in het debat: Wat kun je als onderwijsprofessional doen om samenwerking in het team te stimuleren, of op te zetten? Hoe kun je kwaliteit zichtbaar maken en verantwoorden? Over die vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek.

Lunchseminars

De lunchseminars zijn in eerste instantie opgezet om bij te dragen aan de professionalisering van de staf. Tijdens lunchseminars komen vaak onderzoekers aan het woord die een presentatie verzorgen, bijvoorbeeld aan de hand van een onlangs gepubliceerd artikel of proefschrift. Ook medewerkers van het ministerie van Onderwijs en andere betrokkenen worden uitgenodigd. De lunchseminars vinden altijd plaats bij de Onderwijsraad. Hieronder een overzicht van de lunchseminars in 2016.

Tabel 1: Lunchseminars

Datum	Spreker	Omschrijving
12 april	Joop Berding	Presentatie van het boek <i>Ik ben ook een mens</i> : Opvoeding en onderwijs aan de hand van Korczak, Dewey en Arendt
17 mei	Maarten Goos	Presentatie onderzoek <i>Vaardigheden van de toekomst</i> , over aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
21 juni	Carla Haelermans	Presentatie van onderzoek naar de recente ontwikkelingen aangaande ict en onderwijs
28 juni	Remco Coppoolse	Presentatie promotieonderzoek <i>Neeknikken en meestribbelen</i> , over top-down onderwijsinnovaties en de reacties van leraren daarop
23 augustus	Bram Eidhof	Presentatie van proefschrift over burgerschapsonderwijs
4 oktober	Joris Groen	Presentatie van promotieonderzoek over academische vrijheid
25 oktober	Joyce Gubbels	Presentatie promotieonderzoek <i>Creatieve intelligentie</i>
15 november	Pauline Slot	Presentatie promotieonderzoek <i>Opvang en onderwijs aan het jonge kind</i>

De Onderwijsraad organiseert ook masterclasses over ontwikkelingen in het onderwijs en onderwijsonderzoek. Leden van de Onderwijsraad uit verschillende disciplines delen hun kennis met de deelnemers. Oorspronkelijk vonden de masterclasses in besloten kring plaats, met alleen raadsleden en staf. De inhoud van de masterclasses leent zich echter dusdanig goed voor een breder publiek, dat besloten is deze standaard open te stellen voor geïnteresseerden. Bij de eerste openbare masterclass over onderwijs en ongelijkheid schoven dertig externe deelnemers aan naast de staf en de raadsleden. Net als de lunchseminars vinden ook de masterclasses standaard plaats in het gebouw van de Onderwijsraad.

Tabel 2: Masterclasses

Datum	Spreker	Omschrijving
5 februari	Prof. dr. Steven ten Haven	<i>Veranderkracht ervaren in het onderwijs</i>
29 april	Prof. dr. Sietske Waslander	<i>Onderwijs en ongelijkheid</i>

Academische werkplek

Om de kloof tussen wetenschap en onderwijspraktijk verder te verkleinen, biedt het Huis van het Onderwijs ook een academische werkplek aan: een fysieke werkplek voor een promovendus om aan zijn of haar proefschrift op het terrein van onderwijs te werken. Een promovendus kan gebruikmaken van de faciliteiten van de raad en van de expertise van de staf van de Onderwijsraad. Raad en staf kunnen geïnspireerd worden door (de resultaten van) het onderzoek.

Deze academische werkplek binnen het Huis van het Onderwijs is in 2016 ingevuld door Stefan Philipsen en Niels Rijke. Stefan Philipsen werkte in maart en april aan zijn juridische proefschrift over de vrijheid van schoolstichting. In augustus deed Niels Rijke onderzoek naar het personeelsbenoemingsbeleid van orthodox-protestante scholen in relatie tot mensenrechten.

Panelbijeenkomsten

De Onderwijsraad organiseert regelmatig panelbijeenkomsten ter voorbereiding van de adviezen. Bij een panelbijeenkomst wordt er specifieke input opgehaald voor een advies waar de raad op dat moment aan werkt. Een panel bestaat gemiddeld uit twintig deelnemers. Externe deelnemers worden gericht uitgenodigd voor een panelbijeenkomst. Daarnaast is het bij elk advies mogelijk via de website input aan te leveren via een 'denkt u mee' oproep. Als er in plaats van, of aanvullend op de panelbijeenkomsten, bredere input gewenst is, wordt er gekozen voor een onderwijsdialoog. Een overzicht van de panelbijeenkomsten in 2016.

Tabel 3: Panelbijeenkomsten

Datum	Omschrijving Panelbijeenkomst
22 april	Panelbijeenkomst <i>Wetsvoorstel meer ruimte voor nieuwe scholen</i>
27 mei	Panelbijeenkomst <i>Onderwijs in het digitale tijdperk, hoger onderwijs</i>
27 mei	Panelbijeenkomst <i>Onderwijs in het digitale tijdperk, middelbaar beroepsonderwijs</i>
10 juni	Panelbijeenkomst <i>Onderwijs in het digitale tijdperk, voortgezet onderwijs</i>
10 juni	Panelbijeenkomst <i>Onderwijs in het digitale tijdperk, primair onderwijs</i>
23 september	Panelbijeenkomst <i>Leerling Centraal</i> (in de vorm van een World café)
14 oktober	Panelbijeenkomst <i>Vereenvoudiging bekostiging van het voortgezet onderwijs</i>

Onderwijsdialogen

Tijdens de onderwijsdialogen gaat de Onderwijsraad door het hele land in gesprek met mensen uit het werkveld. Leraren en schoolleiders wordt gevraagd mee te denken over hun vak en het onderwijs in Nederland. Deze inzichten gebruikt de raad bij de voorbereiding van de adviezen. Bij de meeste onderwijsdialogen staan de actuele adviezen waaraan de raad werkt centraal. Bij sommige onderwijsdialogen staan recent gepubliceerde adviezen centraal. Dan is het doel van de dialoog niet om input op te halen, maar om doorwerking van een advies te bevorderen. Hieronder een overzicht van de onderwijsdialogen in 2016.

Onderwijsdialoog internationalisering, Eindhoven

Op 16 februari vond de onderwijsdialoog Internationalisering plaats. Deze onderwijsdialoog maakte deel uit van de voorbereiding van het advies Internationaliseren met ambitie. Vragen die centraal stonden in deze dialoog: Wat zijn de gevolgen van de internationalisering van de

arbeidsmarkt en hoe ziet de leefwereld van jongeren in een geglobaliseerde wereld eruit? Wat betekent dat voor internationalisering in het onderwijs en hoe krijgt dat vorm? Een groep van ruim tachtig leraren en schoolleiders uit het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs nam deel aan de dialoog bij het Stedelijk College in Eindhoven, een school waar internationalisering een speerpunt is.

Onderwijsdialoog brede kijk op onderwijskwaliteit, Den Haag

Voorzitter van de raad, prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink, gaf op 18 maart in de Eerste Kamer een toelichting op het advies *De volle breedte van onderwijskwaliteit*. Hierna gingen de aanwezigen aan de hand van stellingen met elkaar in debat over brede onderwijskwaliteit. Aanwezig waren een selectie van politici; vertegenwoordigers van sectororganisaties, van het ministerie van OCW, van vakorganisaties, van de inspectie, van schoolbesturen, van schoolleiders, van ouderorganisaties; en onderwijsjournalisten.

2.3 De raad in 2016

De raad

2016 was het tweede zittingsjaar van de raad in de huidige samenstelling. De huidige leden zijn benoemd voor de periode 2015-2018. De raad bestond uit tien door de Kroon benoemde leden en drie geassocieerde leden. Op 18 maart 2016 heeft de raad afscheid genomen van geassocieerd lid prof.dr. Greetje van der Werf. Het werk voor de Onderwijsraad bleek niet meer te combineren met de zwaarte van haar functies van hoogleraar en waarnemend decaan van de faculteit. De personele samenstelling van de raad was als volgt.

Voorzitter:	
Mevrouw prof. dr. Henriëtte Maassen	Hoogleraar onderwijs- en arbeidseconomie, Universiteit van Amsterdam; hoogleraar Evidence Based Education, Universiteit van Maastricht
Leden:	
De heer drs. Rob Schuur (vicevoorzitter)	Voorzitter college van bestuur, regionaal opleidingscentrum Noorderpoort Groningen
Mevrouw drs. Kristel Baele	Voorzitter college van bestuur, Erasmus Universiteit Rotterdam
De heer prof. dr. mr. Steven ten Have	Hoogleraar strategie en verandering, Vrije Universiteit; partner en organisatieadviseur bij Ten Have Change Management
De heer prof. dr. mr. Pieter Huisman	Bijzonder hoogleraar onderwijsrecht, Erasmus School of Law; senior adviseur bij Hobéon
De heer René Kneyber	Leraar wiskunde, Oosterlicht College in Nieuwegein; bestuursvoorzitter van de Stichting Beroepseer
De heer drs. Michiel Leenaars	Directeur strategie van de stichting NLnet; directeur van de vereniging Internet Society Nederland
De heer Sofyan Mbarki	Lid gemeenteraad Amsterdam; lid managementteam Calvijn College; freelance trainer/adviseur bij de Behrgroep Nederland

Mevrouw dr. Saskia Schenning

Voorzitter college van bestuur, Laurentius Stichting voor katholiek primair onderwijs in Delft e.o.

Mevrouw prof. dr. Sietske Waslander

Hoogleraar sociologie, Tias Nimbas Business School Tilburg; academic director van de Executive Master of Management Education

Geassocieerde leden:

De heer prof. dr. Gert Biesta

Professor of Education, Brunel University London; bijzonder hoogleraar pedagogische dimensies van onderwijs, opleiding en vorming, Universiteit voor Humanistiek; Visiting Professor, ArtEZ Hogeschool, Arnhem; professor II, NLA University College, Bergen, Noorwegen

De heer drs. Ferry Haan

Leraar economie en onderzoekscoördinator, Jac. P. Thijssen College in Castricum, en promovendus aan de Universiteit van Amsterdam

De heer dr. Richard Toes

Voorzitter college van bestuur, het Wartburg College in Rotterdam en Dordrecht

Secretaris:

drs. Adrie van der Rest

In 2016 vergaderde de raad 11 maal plenair en 43 keer in commissieverband. Op 9 september 2016 vergaderde de raad de hele dag in Kasteel Oud-Poelgeest in Poelgeest met in de ochtend een raadsvergadering en in de middag een brainstormsessie over het advies *Stand van educatief Nederland*.

Op de foto (van links naar rechts): Rob Schuur (vicevoorzitter), Gert Biesta, Saskia Schenning, Pieter Huisman, Henriëtte Maassen van den Brink (voorzitter), René Kneyber, Richard Toes, Michiel Leenaars, Steven ten Have, Kristel Baele, Ferry Haan
Niet op foto: Sofyan Mbarki, Sietske Waslander

Het bureau van de raad

De Onderwijsraad wordt inhoudelijk en facilitair ondersteund door het secretariaat. Aan het hoofd staat de directeur, die tevens secretaris is van de raad. Hij werkt samen met een inhoudelijke staf en een afdeling AZ (Algemene Zaken). De staf bestaat uit gepromoveerde medewerkers vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines: onderwijskunde, rechten, economie, taalkunde, psychologie en sociologie. De meesten van hen hebben daarnaast bredere kennis en ervaring opgedaan als onderzoeker, docent, in de onderwijsondersteuning, en dergelijke. Deze brede deskundigheid zorgt ervoor dat ook de staf de adviesonderwerpen vanuit verschillende invalshoeken kan benaderen.

In augustus 2016 kwam dr. Tyas Prevoo, onderwijseconoom, de staf versterken. Studenten Miranda Bik, Jorien Fase en Regina Baas hebben in 2016 respectievelijk elf, zes en vijf maanden stage gelopen bij de Onderwijsraad. Het totaal aantal medewerkers van het bureau bedraagt op 31 december 2016 twintig.

De stafmedewerkers zorgen niet alleen voor de inhoudelijke voorbereiding van de adviezen, maar ook voor de bijbehorende seminars en discussiebijeenkomsten. Het interactief werken van de staf, het publiceren van artikelen in vaktijdschriften en het afleggen van werkbezoeken, zijn in 2016 gecontinueerd. Ook houdt de staf tal van kennisgebieden bij, om te zorgen voor een optimale kennisdeling. Naast individuele scholingsactiviteiten van stafmedewerkers zijn voor de staf als collectief masterclasses en lunchseminars georganiseerd. Stafmedewerker dr. Regina Stoutjesdijk, heeft in mei 2016 de Horizon Academieprijs gewonnen met haar proefschrift *Children with emotional and behavioral disorders in special education*. De Horizon Academieprijs wordt uitgereikt door de Stichting Horizon, Instituut voor Jeugdzorg en Onderwijs te Rotterdam, en is bestemd voor de beste academische proefschriften op het gebied van jeugdzorg en speciaal onderwijs binnen Nederland.

De afdeling AZ verzorgt de administratieve en facilitaire ondersteuning van raad en staf. De verwachtingen van de organisatie ten aanzien van AZ verschuiven – zo ligt er de laatste jaren meer nadruk op digitalisering en op communicatie-activiteiten. De afdeling heeft ook in 2016 een bijdrage geleverd aan diverse grote evenementen in het kader van het Huis van het Onderwijs, zoals de onderwijsdialogen.

Onderdeel van het door de ministerraad vastgestelde Masterplan huisvesting Den Haag was de verhuizing van de Onderwijsraad eind 2016. De raad verhuisde van het oude, statige pand aan de Nassaulaan naar een moderner kantoorpand aan de Prins Willem Alexanderhof 20 te Den Haag. De raad is gehuisvest in het pand van het Nationaal Archief. Ten aanzien van de herhuisvesting heeft de Onderwijsraad zich op het standpunt gesteld dat de raad fysiek herkenbaar en zelfstandig moet zijn (onafhankelijkheid), dat de huisvesting moet zorgen voor ruimte, rust en concentratie (gedegenheid) en dat deze goed toegankelijk moet zijn (openheid): de huisvesting moet inspireren en samenbrengen. Alleen dan is de huisvesting van de raad voor actoren in het onderwijsveld herkenbaar als de plaats waar onafhankelijke advisering van hoge kwaliteit tot stand komt, waar innovatiekracht en ontmoeting centraal staan. Aan de verhuizing is een periode van renovatie voorafgegaan. Inmiddels kan gezegd worden dat het nieuwe kantoor recht doet aan de identiteit van de raad: gezaghebbend, benaderbaar en zichtbaar. De herhuisvesting en de verhuizing hebben in 2016 de nodige tijd en energie gevraagd van de gehele organisatie, maar in het bijzonder van de afdeling AZ.

De samenstelling van het bureau op 31 december 2016 was als volgt:

Directeur:

drs. Adrie van der Rest

Voorlichter:

Fenna Knops, MSc

drs. Carolina van Langen-Lasierra (voorlichter a.i. per 17 december 2016)

Coördinerend stafmedewerker:

dr. Karin Westerbeek

Stafmedewerkers:

dr. Mirjam Bakker

dr. Marije Boonstra

dr. Martine Braaksma

dr. Hein Broekkamp

Eva Feron MSc

mr. dr. Antina de Jong

mr. dr. Raymond Kubben

dr. Tyas Prevoo

dr. Regina Stoutjesdijk

dr. Stijn Verbeek

Algemene Zaken:

drs. Maria Gresnigt-Bakx (hoofd)

Hans Danner (facilitair medewerker)

Marion Niessen-van Kampen (managementassistente)

Corrie van Leeuwen-Harkes (facilitair medewerkster)

drs. Meile Tamminga (editor/webmaster/office-assistant)

Elisabeth Tjin-Chin Fon Jie (office manager)

Financiële Zaken:

Wil Kortenbach

Op de foto (van links naar rechts):

Zittend voor: Karin Westerbeek, Hein Broekkamp, Marion Niessen, Corrie van Leeuwen, Eva Feron, Elisabeth Tjin, Mirjam Bakker-

Achterste rij: Regina Stoutjesdijk, Tyas Prevoo, Raymond Kubben, Maria Gresnigt, Martine Braaksma

Niet op foto: Marije Boonstra, Fenna Knops, Wil Kortenbach, Adrie van der Rest, Meile Tamminga, Stijn Verbeek, Antina de Jong, Hans Danner

3 De adviezen in 2016

In 2016 bracht de raad zeven adviezen uit. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de adviezen die de Onderwijsraad in 2016 per programmalijn heeft uitgebracht. Vijf adviezen zijn gebaseerd op het werkprogramma en vallen onder één van de vijf programmalijnen van de raad. Daarnaast is één advies uitgebracht naar aanleiding van een adviesvraag in verband met een wetsvoorstel. En binnen het kader van artikel 2, lid 1b, Wet op de Onderwijsraad heeft de raad – op verzoek van de staatssecretaris – een advies uitgebracht over de voortgang en implementatie van passend onderwijs in het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

Tabel 4: Overzicht (brief)adviezen gepubliceerd in 2016

Kerntaken van het onderwijs	<i>De volle breedte van onderwijskwaliteit</i>	Advies	10 mei
Onderwijsprofessionals	<i>Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs</i>	Advies	27 september
Bestuur, bekostiging en organisatie	<i>Verfijning vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs</i>	Briefadvies	15 december
Onderwijs en samenleving	<i>Internationaliseren met ambitie</i>	Advies	31 mei
	<i>Vakmanschap voortdurend in beweging</i>	Advies	13 oktober
Overig	<i>Wetsvoorstel meer ruimte voor nieuwe scholen</i>	Briefadvies	17 juni
	<i>Passend onderwijs</i>	Briefadvies	5 december

Naast de adviezen heeft de raad in 2016 de volgende publicaties uitgebracht: een administratief jaarverslag 2015 en het werkprogramma voor 2017.

In 2016 heeft de raad zowel gewerkt aan adviesvragen uit het *Werkprogramma 2016* als aan adviesvragen uit het *Werkprogramma 2017*. Een adviestraject duurt gemiddeld ongeveer negen maanden. Daarin zijn niet de wetsadviezen meegerekend; daarvoor is de termijn zes weken. In 2016 zijn ook de voorbereidingen begonnen voor het advies *De stand van educatief Nederland*, dat de raad eens per vier jaar uitbrengt. Dit advies (dat intern de naam SVEN draagt) zal in 2018 worden uitgebracht. Aan dit advies, dat een veerkrachtig onderwijsbestel als onderwerp heeft, liggen veel cijfermateriaal en eigen analyses ten grondslag.

In de debatten in de Eerste en Tweede Kamer wordt geregeld gerefereerd aan adviezen van de Onderwijsraad. Een overzicht hiervan staat in tabel 5. De raad voedt op deze wijze met zijn adviezen het democratische besluitvormingsproces, en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijsbeleid.

Tabel 5: Melding adviezen Onderwijsraad in de Eerste en Tweede Kamer

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Agenda	4	-	1	4	1	3
Handelingen	12	31	15	23	30	29
Kamervragen	8	11	5	3	8	3
Kamerstukken	121	95	101	110	95	88

In het kader van voorbereiding van adviezen heeft de raad in 2016 onderstaande onderzoeken en literatuurstudies laten uitvoeren.

Tabel 6: Overzicht van in opdracht van de Onderwijsraad in 2015 en 2016 uitgevoerde studies

<i>De volle breedte van onderwijskwaliteit</i>	Dijkstra, A.B. (2015). <i>Moeilijk meetbare onderwijsresultaten op het sociale en maatschappelijke domein</i>
<i>Internationaliseren met ambitie</i>	Oonk, H. (2015). <i>Startdossier internationaliseringsagenda voor het onderwijs 2015-2020</i> .
	Van Sark, Y. & Van den Berg, R. (2016). <i>Internationalisering, van de jongerencultuur</i> .
<i>Van instelling centraal naar leerling centraal</i>	Simons, M. (2016). <i>Het centraal plaatsen van de leerling. Mogelijkheden en grenzen van personalisering</i> .
	Volman, M.L.L. & Stikkelman, R. (2016). <i>Startnotitie De leerling centraal. Literatuurstudie naar effecten van en pedagogische en didactische argumenten voor leerling- en studentgericht onderwijs</i> .
	Cornelisz, I. & Van Halem, N. (2016). <i>De leerling centraal. Een analyse van leerling-centraal onderwijs in relatie tot onderwijsuitkomsten en beleidsinstrumenten</i> .

3.1 Kerntaken van het onderwijs

Binnen de programmalijn kerntaken van het onderwijs buigt de Onderwijsraad zich over de vraag hoe de kerntaken van het onderwijs gewaarborgd kunnen worden door overheid, scholen/instellingen en andere actoren.

Advies: De volle breedte van onderwijskwaliteit

Aanleiding

In een eerder advies heeft de raad betoogd dat er sprake is van een smalle kijk op onderwijskwaliteit en gepleit voor het breder opvatten van deze kwaliteit. Op verzoek van de Eerste Kamer gaat de raad in dit advies in op de vraag hoe een brede opvatting van kwaliteit richting kan geven aan het onderwijs.

Kern van het advies

De raad reikt in de eerste plaats een referentiekader aan, waarin kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming worden gezien als drie doeldomeinen van het onderwijs. Het is nodig dat scholen een visie ontwikkelen op inhoud en samenhang van de doeldomeinen, hun aanpak op deze visie afstemmen en deze evalueren met een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve instrumenten en methoden.

Het breder opvatten van onderwijskwaliteit moet volgens de raad samengaan met het breder verantwoorden daarvan. De raad bepleit dat alle scholen zich verantwoorden over de volle breedte van onderwijskwaliteit. Deze verantwoording vindt eerst en vooral plaats in en om de school. Daarnaast beveelt de raad procestoezicht aan op een aantal ijkpunten. Daarbij gaat het om vragen als: is er een behoorlijke zelfevaluatie; wat zijn de uitkomsten van peerreviews en tevredenheidsonderzoeken, enzovoort. Zonder deze eigen manier van verantwoording en het proces toezicht blijft een brede opvatting van kwaliteit weinig richtinggevend.

Doorwerking

De Onderwijsraad heeft in 2016 het advies toegelicht in de Eerste en Tweede Kamer. Ook voor 2017 is opnieuw een bespreking in de Eerste Kamer gepland. Verder heeft de staf tijdens een lunchseminar een toelichting op het advies gegeven aan beleidsmedewerkers van het ministerie van OCW.

3.2 Onderwijsprofessionals

Binnen de programmalijn onderwijsprofessionals buigt de Onderwijsraad zich over de vraag wat het in deze tijd betekent om onderwijsprofessional te zijn en wat er nodig is om de verschillende rollen die de professional vervult in het onderwijs verder te verstevigen en werkbaar te maken. Bovendien wordt een antwoord gezocht op de vraag hoe wij de beste mensen voor het onderwijs kunnen werven en behouden.

Advies: Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs

Aanleiding

De aanhoudende signalen van leraren dat hun werkdruk te hoog en hun zeggenschap te gering is, geven nadrukkelijk aan dat de professionele ruimte van leraren onder druk staat. De Tweede Kamer heeft de Onderwijsraad gevraagd hier een advies over uit te brengen met als centrale vraag: hoe kan de professionele ruimte van leraren optimaal worden gecreëerd, benut en verantwoord?

Kern van het advies

De raad pleit voor een bredere kijk op professionele ruimte: het gaat niet alleen om het versterken van individuele kennis en vaardigheden van de leraar, maar ook om het verbeteren van de *condities* waaronder leraren werken. De raad spreekt daarom liever van 'handelingsvermogen'. Het vermogen om te handelen wordt groter als drie zaken goed op elkaar zijn afgestemd: competenties (van leraren), structuur en cultuur (van/in de organisatie en daarbuiten). Om het handelingsvermogen te vergroten adviseert de raad meer en betere samenwerking in de leraarteam. Vergroten van het handelingsvermogen vraagt een actievere rol van directeurs,

teamleiders en leraren zelf. De raad adviseert om meer gebruik te maken van principes uit de sturingsfilosofie 'professional governance'.

Doorwerking

De Tweede Kamer heeft op 6 oktober 2016 de minister en staatssecretaris verzocht om een kabinetsreactie te geven op het advies *Een ander perspectief op professionele ruimte*. Tot op heden is deze reactie nog niet verschenen. Wel geven de minister en staatssecretaris in de brief van 29 november 2016 over de derde voortgangsrapportage lerarenagenda aan, dat ze in beleid meer willen inzetten op teamontwikkeling (het team kan structuur en cultuur bieden waarbinnen leraren zich ontwikkelen). Ze verwijzen daarbij naar het advies van de Onderwijsraad.

3.3 Besturing, organisatie en bekostiging

Binnen de programmalijn bestuur, organisatie en bekostiging buigt de Onderwijsraad zich over de vraag hoe de institutionele vormgeving van het onderwijsbestel optimaal kan bijdragen aan veerkracht. Wat betekenen veranderingen in het stelsel en de manier waarop onderwijs verzorgd wordt voor de institutionele vormgeving van het onderwijs? Hoe kunnen bestuurlijke verhoudingen en bekostiging veranderingen in het stelsel en het aanpassingsvermogen van het bestel faciliteren?

Advies: Verfijning vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs

Aanleiding

De staatssecretaris van Onderwijs heeft een vereenvoudigd bekostigingsmodel voor het voortgezet onderwijs voor ogen. Hij vroeg de Onderwijsraad hoe – gegeven dit model – voldoende diversiteit in het onderwijsaanbod en met name een dekkend aanbod van vmbo-techniek behouden kunnen blijven.

Kern van het advies

Een dekkend onderwijsaanbod vindt de Onderwijsraad een belangrijke overheidstaak en een publieke verantwoordelijkheid van schoolbesturen. Het is in de eerste plaats aan schoolbesturen om door het maken van scherpe keuzes en door samenwerking met elkaar en met het middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven een dekkend aanbod in stand te houden. Overheden kunnen die samenwerking en afstemming stimuleren en ondersteunen. Waar dit geen uitweg biedt, dient de overheid weloverwogen uitzonderingen en maatwerkoplossingen mogelijk te maken. Het vereenvoudigde model maakt verder onvoldoende onderscheid tussen schoolsoorten en profielen, ondanks verschillen in kosten. Dit kan scholen ertoe aanzetten om dure profielen niet meer aan te bieden. Een voldoende aanbod van het beroepsgerichte onderwijs, en met name vmbo-techniek, komt hierdoor in gevaar. Daarom adviseert de Onderwijsraad om het vereenvoudigde model beter aan te laten sluiten bij reële kostenverschillen tussen schoolsoorten en profielen. De voorgenomen vereenvoudiging is wel budgetneutraal op macroniveau, maar niet beleidsneutraal op instellingsniveau. Met name brede scholengemeenschappen en kleine scholen kunnen als structurele verliezers uit de bus komen door deze herverdeling.

Doorwerking

Staatssecretaris Dekker heeft op 23 december 2016 al een korte eerste reactie gegeven. Een uitgebreide beleidsreactie met voorgenomen maatregelen volgde op 22 februari 2017. De raad

geeft in het briefadvies aan in een vervolgadvisie te adviseren over de vereenvoudiging van de bekostiging als zodanig. Tevens zal de raad in 2017 op verzoek van de Tweede Kamer een advies uitbrengen over sturing op kwaliteit van het onderwijs via de bekostiging.

3.4 **Onderwijs en samenleving**

Binnen de programmalijn onderwijs en samenleving buigt de Onderwijsraad zich over de vraag hoe onderwijs en samenleving zich tot elkaar verhouden. Hoe kan het onderwijs omgaan met de veranderende maatschappelijke wensen en behoeften? Hoe kan de overheid omgaan met het onderwijs?

Advies: Internationaliseren met ambitie

Aanleiding

Internationalisering krijgt in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs al op allerlei manieren vorm. Tegelijkertijd ontbreekt een strategische visie voor deze sectoren. De raad beantwoordt in dit advies de vraag wat de ambitie met internationalisering zou kunnen zijn en inventariseert in grote lijnen wat nodig zou zijn voor het realiseren van deze ambitie.

Kern van het advies

In dit advies pleit de raad ervoor om internationalisering structureel in het bestaande onderwijs in te bedden, in plaats van op een projectmatige basis. Ook dient het bereik van internationalisering vergroot te worden door inzet in alle sectoren en schoolsoorten en het stimuleren van verdieping. Om met ambitie te kunnen internationaliseren dienen ook de randvoorwaarden op orde te worden gebracht. Het is nodig om te investeren in geschikte lesmaterialen en in didactische vaardigheden die docenten nodig hebben om 'internationaal competent' te kunnen zijn. Structurele financiering om aan deze randvoorwaarden te kunnen voldoen heeft de voorkeur boven incidentele subsidies.

Doorwerking

Aanbevelingen van het advies worden expliciet onderschreven door onder andere de MBO Raad en EP-Nuffic en zijn in veel gevallen terug te vinden in de *Strategische agenda 2016-2020* van EP Nuffic die in november verscheen. In de Kamerbrief *De waarde(n) van de wereld - Voortgangsbrief over de internationale dimensie van ho en mbo* (19 september 2016) heeft de minister enkele aanbevelingen onderschreven. De formele kabinetsreactie is ontvangen op 24 maart 2017. De minister geeft hierin aan het advies van de Onderwijsraad te zien als een ankerpunt voor internationalisering in het onderwijs: leerlingen moeten internationaal competent worden. In het vervolgtrajec van de curriculumherziening gaat de minister daar met alle betrokkenen verder vorm en inhoud aan geven.

Advies: Vakmanschap voortdurend in beweging

Aanleiding

De Onderwijsraad heeft op verzoek van de Tweede Kamer een advies uitgebracht over de vraag hoe de aansluiting van het middelbaar beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt beter kan.

Daarbij betreft de raad zowel de uitgangssituatie aan het eind van de initiële opleidingen als de verdere ontwikkeling gedurende de levensloop, via een leven lang leren.

Kern van het advies

Hoogwaardig vakmanschap moet voortdurend op peil worden gehouden: voltooiing van de initiële opleiding is daarvoor niet langer voldoende. Voor middelbaar opgeleiden is een leven lang leren extra van belang. Het is daarbij verstandig om al gedurende de initiële opleiding een aanzet te geven voor latere deelname aan een leven lang leren. De raad adviseert daarom de inspanningsverplichting voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding in het middelbaar beroeps- onderwijs op termijn te verzwaren tot een resultaatsverplichting voor de student. Ook pleit de raad voor een persoonlijk budget voor postinitiële scholingsactiviteiten en een versterking van de regionale aanpak.

Doorwerking

Naast de Onderwijsraad was ook de SER (Sociaal-Economische Raad) om advies gevraagd. Het kabinet heeft in een beleidsreactie vanuit het ministerie van OCW (28 februari 2017) gereageerd op beide adviezen. Er is met name ingegaan op de aanbevelingen inzake regioregie en de noodzaak van zelfsturing en een sterke leercultuur. Wat betreft de aanbeveling met betrekking tot het instellen van een persoonlijk scholingsbudget is aangegeven dat er op dat punt een gezamenlijke reactie komt met het ministerie van SZW (Sociale Zaken en Werkgelegenheid). Daarnaast is er aan het advies van de Onderwijsraad gerefereerd in een kabinetsreactie vanuit dit ministerie van SZW (13 februari 2017) met betrekking tot de SER-verkenning *Mens en Technologie: samen aan het werk*. In het SER-advies *Leren en ontwikkelen tijdens de loopbaan: een advies over postinitieel leren* en in het advies *Doorleren werkt* van de commissie-Sap zijn de aanbevelingen van de Onderwijsraad overgenomen.

3.5 Overig

Advies: Wetsvoorstel meer ruimte voor nieuwe scholen

Aanleiding

Aanleiding voor dit advies is het wetsvoorstel van staatssecretaris Dekker (onderwijs) waarbij een nieuwe procedure wordt voorgesteld voor het starten van scholen in het basis- en voortgezet onderwijs. Op dit moment kunnen alleen nieuwe (bijzondere) scholen worden gestart die behoren tot een richting: een godsdienstige of levensbeschouwelijke stroming die voldoende is ingebed in de Nederlandse samenleving. Het wetsvoorstel introduceert een nieuwe procedure waarbij alleen wordt gekeken naar het te verwachten aantal leerlingen en de verwachte onderwijskwaliteit.

Kern van het advies

De raad steunt het principe van het wetsvoorstel om de procedure van het starten van scholen te moderniseren, maar vindt dat dit zorgvuldig en behoedzaam moet gebeuren. De raad wijst op mogelijke onwenselijke en onbedoelde gevolgen van het onverkort toepassen van een open richtingbegrip, bijvoorbeeld bij ontheffing van de leerplicht. De wetgever dient volgens de raad een duidelijke uitspraak te doen over de reikwijdte van de vrijheid van richting en de consequenties daarvan voor bestaande en toekomstige onderwijswetgeving en de positie van de wetgever. Vanuit een oogpunt van doelmatigheid en maatschappelijke samenhang heeft de raad bedenkingen bij een aantal aspecten van de uitwerking van de voorgestelde procedu-

re tot bekostiging. Deze bedenkingen vragen vooral om nadere doordenking, verduidelijking en prudente invoering. In verband daarmee adviseert de raad het voorstel op onderdelen te herzien of te verduidelijken. De effecten van de voorgestelde wijziging op bestaande scholen en het lokale onderwijsaanbod zijn lastig te voorspellen. De raad adviseert deze effecten te monitoren en waar nodig bij te sturen.

Doorwerking

In september heeft het ministerie van OCW het wetsvoorstel naar de Raad van State gestuurd. De Raad van State heeft eind februari 2017 zijn advies uitgebracht, maar dit is nog niet openbaar gemaakt. Pas bij publicatie van het aangepaste wetsvoorstel zal duidelijk worden wat met dit advies van de Onderwijsraad is gedaan en wat de reactie op dit advies is.

Advies: Passend onderwijs

Aanleiding

Met de invoering van passend onderwijs in 2014 zijn scholen er verantwoordelijk voor om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Twee jaar na invoering van passend onderwijs in het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs brengt de Onderwijsraad advies uit over de voortgang en implementatie van passend onderwijs.

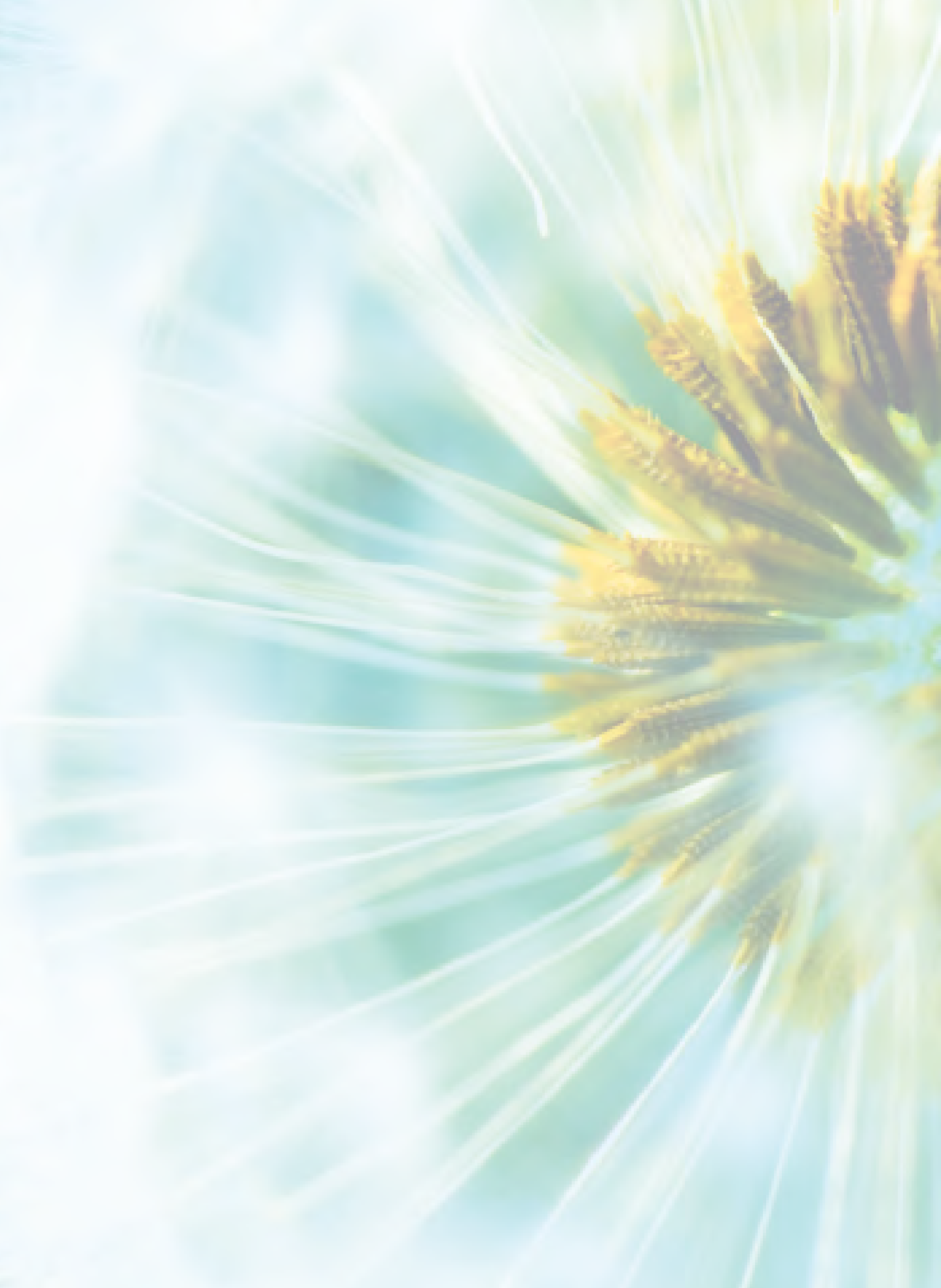
Kern van het advies

Met de invoering van passend onderwijs zijn de landelijke criteria voor het in aanmerking te komen voor extra onderwijssteuning losgelaten. Dit bemoeilijkt het volgen van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. De huidige data geven daarom geen betrouwbaar beeld van de uitwerking van passend onderwijs. De raad adviseert om ervoor te zorgen dat deze informatie snel beschikbaar komt. Dit is nodig om de verantwoordelijkheid van de overheid voor het stelsel waar te kunnen maken. Ook waarschuwt de raad voor een te eenzijdige focus op vermindering van het aantal thuiszitters; andere doelen van passend onderwijs raken hierdoor uit zicht. De raad is van mening dat samenwerkingsverbanden een actieve rol moeten vervullen bij het afstemmen van de schoolondersteuningsprofielen. Het bestuur van een samenwerkingsverband bestaat echter vaak deels uit de aangesloten schoolbesturen, waardoor sprake is van conflicterende belangen. De governance van samenwerkingsverbanden in passend onderwijs verdient dan ook een nadere uitwerking. De onderwijspraktijk is nog te weinig betrokken. Om dit te verbeteren, zullen de besturen samen met scholen en leraren de doelen voor passend onderwijs verder moeten concretiseren.

Doorwerking

Op het advies passend onderwijs heeft de staatssecretaris gereageerd in zijn brief met de tiende voortgangsrapportage passend onderwijs naar de Tweede Kamer. Het NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek) is momenteel aan het onderzoeken in hoeverre de aandachtspunten van de raad meegenomen kunnen worden in hun evaluatie- en onderzoeksprogramma passend onderwijs.

4 Activiteiten van de raad

Ter voorbereiding van de adviezen en ter ondersteuning van de doorwerking van de adviezen hebben er in 2016 verschillende ontmoetingen en activiteiten plaatsgevonden.

Zo was er op 26 januari een kennismaking tussen de Onderwijsraad en de Eerste Kamer. Ook zijn in 2016 drie adviezen gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Op 6 juli gaf de Onderwijsraad een toelichting op het advies De volle breedte van onderwijskwaliteit op 27 september werd het advies *Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs* aan de Tweede Kamer aangeboden, en op 13 oktober werd aan de Tweede Kamer een toelichting gegeven op het advies Vakmanschap voortdurend in beweging. Op 9 juni heeft de Onderwijsraad een overleg gehad met de Tweede Kamer over het in 2015 gepubliceerde advies *Herkenbaar vmbo met sterk vakmanschap*.

Ook met het ministerie van OCW is er met regelmaat contact. De voorzitter en vicevoorzitter voeren twee keer per jaar overleg met de bewindslieden van OCW. Op 10 juni maakte de raad kennis met de ambtelijke top van het ministerie van OCW. Op 20 mei en op 28 oktober woonde de voorzitter en de secretaris een deel van het overleg van het managementteam van OCW bij.

De raad vindt het ook belangrijk om door middel van presentaties en artikelen een breder publiek te informeren over de adviezen van de raad. Zowel raadsleden als stafmedewerkers zijn daarom op conferenties, seminars en andere bijeenkomsten te vinden waar ze de adviezen van de raad voor het voetlicht brengen en met mensen in gesprek gaan daarover. Ook schrijven zij artikelen in vakbladen.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van alle overige activiteiten van de raad in 2016.

Tabel 7: Artikelen staf

Verbeek, S., Kubben, R. & Bakker, M. (2016). De zeven lessen als spiegel. De ontvangst van het advies Kwaliteit in het Hoger Onderwijs. <i>Thema</i> , 2016(1), 86-91.
Braaksma, M., Feron, E. & Bakker, M. (2016). Houd hoogwaardig vakmanschap voortdurend op peil. <i>Profiel</i> , 25(9), 20-23.
De Jong, A. & Westerbeek, K. (2016). Maatwerk in het onderwijs: de (on)mogelijkheden binnen het huidige wettelijke kader. <i>Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid</i> , 27(4), 301-310.
Feron, E. & Broekkamp, H. (2016). Wees voorzichtig met het flexibiliseren van het hele stelsel. <i>Van Twaalf tot Achttien</i> , 26(5), 32-33.
Westerbeek, K. & De Jong, A. (2016). Onbekend maakt onbemind: afstand tussen onderwijs en jeugdhulpverlening maakt samenwerken lastig. <i>Kind & Adolescent Praktijk</i> , 15(1), 4-11.
Braaksma, M. & Bakker, M. (2016). 'Een ander perspectief op professionele ruimte': De Onderwijsraad over professionele ruimte in het onderwijs. <i>Pedagogische studiën</i> , 93(5/6), 274-277.
Braaksma, M. & Admiraal, W. (2016). Invoering van een wettelijk lerarenregister in het Nederlandse onderwijs: Inleiding op dit nummer. <i>Pedagogische studiën</i> , 93(5/6), 270-273.
Kubben, R. (2016). Internationaliseren met ambitie. <i>Basisschoolmanagement</i> , 30(7), 18-21.

Ter voorbereiding van adviezen worden het hele jaar door werkbezoeken afgelegd, vooral om praktijkvoorbeelden en verdiepende kennis te verzamelen.

Tabel 8: Presentaties/deelname aan bijeenkomsten

Januari	Dr. Saskia Schenning, raadslid	Namens Onderwijsraad adviserend lid in de SER-commissie inzake het SER-advies: <i>Visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen</i>
20 januari	Drs. Adrie van der Rest, secretaris-directeur	Inleiding <i>Bruggen bouwen; bevorderen van de inhoudelijke samenwerking tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs</i> , Blaricum College, Venlo
26 januari	Mr.dr. Raymond Kubben en dr. Martine Braaksma, stafmedewerkers	Presentatie over de raad; workshop voor studenten pedagogische wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, locatie Onderwijsraad, Den Haag
27 januari	Drs. Adrie van der Rest, secretaris-directeur	Presentatie van het advies <i>Samen voor een ononderbroken schoolloopbaan</i> , OSG Sevenwolden, Heerenveen
30 januari	Dr. Hein Broekkamp, stafmedewerker	Presentatie over relatie tussen onderwijsonderzoek en de onderwijspraktijk (meerjarenprogramma van de raad) <i>Overbruggen van de kloof tussen onderwijsonderzoek en de onderwijspraktijk</i> , Research Ed Conferentie, Amsterdam
3 februari	Drs. Adrie van der Rest, secretaris-directeur	Inleiding <i>Passend onderwijs, Jeugdzorg en samenwerkingsverbanden</i> , Candea College, Duiven
10 februari	Drs. Adrie van der Rest, secretaris-directeur	Presentatie van het advies <i>Samen voor een ononderbroken schoolloopbaan</i> , Chr. Pr. Maurits College, Middelharnis
20 februari	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Jurybijeenkomst verkiezing docent van het jaar 2016 in het hbo en wo, Utrecht
24 februari	Mr.dr. Raymond Kubben en dr. Stijn Verbeek, stafmedewerkers	Presentatie van het advies <i>Kwaliteit in het hoger onderwijs</i> voor het college van bestuur, academiedirecteuren en andere betrokkenen bij kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling van Avans Hogeschool, Breda
4 maart	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	In de rol van jurylid aanwezig bij de bekendmaking leraar van het jaar 2016, Media Plaza in Utrecht
8 maart	Mr.dr. Raymond Kubben, stafmedewerker	Presentatie van het advies <i>Kwaliteit in het hoger onderwijs</i> tijdens netwerkbijeenkomst kwaliteitscultuur van de Hogeschool van Amsterdam

Tabel 8: Presentaties/deelname aan bijeenkomsten

9 maart	Mr.dr. Raymond Kubben, stafmedewerker	Presentatie van het advies <i>Kwaliteit in het hoger onderwijs</i> tijdens de landelijke kennisedelingsbijeenkomst van de opleidingscommissies van de universitaire psychologie-opleidingen, Universiteit van Amsterdam
10 maart	Dr. Karin Westerbeek, coördinerend stafmedewerker	Deelnemer rondetafelgesprek over voor- en vroegschoolse educatie, kennismarkt ministerie van OCW, Den Haag
10 maart	Dr. Karin Westerbeek, coördinerend stafmedewerker	Workshop (met dr. Kathleen Torrance van AWTi) over <i>Adviezen van waarde: het belang van een goede adviesvraag</i> , kennismarkt ministerie van OCW, Den Haag
22 maart	Mr.dr. Raymond Kubben, stafmedewerker	Presentatie tijdens sessie <i>Internationalisering in het nieuwe curriculum po/vo</i> , jaarcongres EP-Nuffic, Hilversum
22 maart	Dr. Hein Broekkamp, stafmedewerker	Presentatie <i>Bridging the gap between educational research and practice</i> , Research School ICO, Utrecht
24 maart	Dr. Marije Boonstra, stafmedewerker	Expertsessie voor en vroegschoolse educatie, ministerie van OCW, Den Haag
31 maart	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Spreker bij HAN-debat <i>Controle of vertrouwen</i> , Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
6 april	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Presentatie <i>Een goede start voor het jonge kind</i> , congres AOb, <i>Het jonge kind op het juiste spoor</i> , Amersfoort
15 april	Dr. Marije Boonstra, stafmedewerker	Expertbijeenkomst in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda, NWO, Den Haag
18 april	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie <i>Talen in Nederland – Talen voor Nederland</i> .
April-mei	Dr. Hein Broekkamp, stafmedewerker	Deelname aan de beoordelingscommissie aan de NRO-subsidieronde <i>Werkplaatsen Onderwijsonderzoek in het primair onderwijs</i>
30 mei	Drs. Adrie van der Rest, secretaris-directeur	Opening address <i>Governance in education</i> , EUNEC-seminar, Amsterdam
30 mei	Mr.dr. Antina de Jong, stafmedewerker	Presentatie over werkwijze Onderwijsraad en bespreking adviezen <i>Onderwijspolitiek na de commissie Dijsselbloem en Wetsvoorstel lerarenregister</i> , ministerie van OCW, directie Wetgeving en Juridische Zaken, Den Haag
7 juni	Mr.dr. Raymond Kubben, stafmedewerker	Presentatie advies <i>Internationaliseren met ambitie</i> , EP-Nuffic, Den Haag

Tabel 8: Presentaties/deelname aan bijeenkomsten

14 juni	Dr. Karin Westerbeek, coördinerend stafmedewerker	Presentatie <i>Kwaliteit in onderwijs en opvang van het jonge kind: wat zegt onderzoek en wat vindt de Onderwijsraad</i> , voor directie en leden raad van toezicht Doornijkinderopvang, integraal kindcentrum Het Festival, Zwolle
23 juni	Dr. Marije Boonstra, stafmedewerker	Expertsessie over de lerende organisatie in de kinderopvang, Bureau Kwaliteit Kinderopvang
29 juni	Drs. Rob Schuur, raadslid	Presentatie advies <i>Internationaliseren met ambitie</i> tijdens bijeenkomst EP-Nuffic, Utrecht, voor po- en vo-bestuurders en directeuren
4 juli	Dr. Marije Boonstra, stafmedewerker	Expertsessie over hbo'ers in de voor- en vroegschoolse educatie, ministerie van OCW, Den Haag
31 augustus	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie Talen in Nederland – Talen voor Nederland
5 september	Dr. Richard Toes	Expertmeeting VGS over advies <i>Meer ruimte voor nieuwe scholen</i>
6 september	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Toespraak bij de jaaropening van de Hanzehogeschool over een andere bekostiging van hoger onderwijs
26 september	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Deelname als vakjurylid aan verkiezing Leraren van het jaar, Onderwijscoöperatie, Utrecht
6 oktober	Dr. Karin Westerbeek, coördinerend stafmedewerker	Toelichting/presentatie over advies <i>Leerling Centraal</i> , aan rectoren van de Stichting Het Zelfstandig Gymnasium
7 oktober	Prof.dr. Steven ten Have, raadslid en mr.dr. Antina de Jong, stafmedewerker	Toelichting/presentatie advies <i>Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs</i> , ROC Midden Nederland
13 oktober	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, voorzitter	Presentatie advies <i>Vakmanschap voortdurend in beweging'</i> en overhandiging advies aan minister Bussemaker op het Werkevent <i>Werk maken van Talent, nu en in de toekomst</i> , Amsterdam
13 oktober	René Kneyber, raadslid en dr. Martine Braaksma, stafmedewerker	Verdiepings sessie advies <i>Vakmanschap voortdurend in beweging'</i> . Interactieve sessie waarin dieper ingegaan werd op de aanbevelingen uit het advies <i>Werk maken van Talent, nu en in de toekomst'</i> , Amsterdam
30 september	Dr. Richard Toes	Lezing voor sectorraad AOB over advies over maatwerkdiploma
1 november	Dr. Karin Westerbeek, coördinerend stafmedewerker	Presentatie advies <i>Internationaliseren met ambitie</i> tijdens onderzoeksbijeenkomst NRO, Den Haag
7 november	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie Talen in Nederland – Talen voor Nederland

Tabel 8: Presentaties/deelname aan bijeenkomsten

11 november	Dr. Hein Broekkamp, stafmedewerker	Cursus onderwijskunde-2, <i>De Onderwijsraad en zijn positie in de beleidscyclus</i> , universitaire pabo van Amsterdam, Universiteit van Amsterdam
15 november	Dr. Richard Toes, geassocieerd raadslid	Lezing FPO-Rijnmond over flexibilisering/ maatwerk.
17 november	Dr. Richard Toes, geassocieerd raadslid	Als jurylid namens de Onderwijsraad bijgedragen aan jurybijeenkomst Onderwijsblogprijs
21 november	Prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink	Deelname als lid aan de KNAW-commissie Talen in Nederland – Talen voor Nederland
22 november	Dr. Regina Stoutjesdijk, stafmedewerker	Presentatie ten behoeve van advies <i>De volle breedte van onderwijskwaliteit</i> , ministerie van OCW, Den Haag
23 november	Dr. Mirjam Bakker en Eva Feron MSc, stafmedewerkers	Presentatie/workshop <i>Aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt</i> . In de workshop stond het advies Vakmanschap voortdurend in beweging centraal

De Onderwijsraad ontvangt ook groepen studenten en organisaties uit andere landen, die geïnteresseerd zijn in de Onderwijsraad en met de raad in gesprek willen. Zo heeft de raad op 26 januari bezoek gehad van een twintigtal studenten pedagogische wetenschappen van de Erasmus Universiteit. Ook kwam een groep medewerkers van NOKUT (the Norwegian Agency for Quality Assurance in Education) op bezoek.

5 De raad in de media

De meeste belangstelling in de pers ging dit jaar uit naar het advies *Maatwerk binnen wettelijke kaders: eindtoetsing als ijkpunt voor het funderend onderwijs* dat in 2015 was gepubliceerd. Van de adviezen gepubliceerd in 2016 genereerden *Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs* en *Vakmanschap voortdurend in beweging* de meeste belangstelling in de media. Ook de adviezen *Internationaliseren met ambitie* en *De volle breedte van onderwijskwaliteit kregen veel aandacht*.

In totaal waren er 515 vermeldingen van de Onderwijsraad in de media. Via Twitter volgen steeds meer mensen de publicaties van de raad. Het account @Onderwijsraad heeft ruim 19.000 volgers (in 2015 waren dit er 16.000). De website van de Onderwijsraad is in 2016 350.000 keer bezocht door ruim 110.000 unieke bezoekers.

Tabel 9: Persberichten 2016

10 mei	<i>Er is meer nodig om voorbij de smalle kijk op onderwijskwaliteit te komen</i>
31 mei	<i>Succesvolle internationalisering vraagt om sectoroverstijgende leerlijnen en structurele investeringen</i>
17 juni	<i>Onderwijsraad voorstander meer ruimte nieuwe scholen, maar kritisch over uitwerking</i>
27 september	<i>Versterk de positie van de leraar vanuit het team</i>
13 oktober	<i>Onderwijsraad pleit voor omvormen O&O-fondsen tot een persoonlijk leven lang leren budget</i>
2 december	<i>Beschikbare informatie passend onderwijs ontoereikend voor uitoefenen stelselverantwoordelijkheid</i>
15 december	<i>Regionale samenwerking en aansluiten bij reële kosten nodig voor dekkend onderwijsaanbod</i>

Tabel 10: Media-aandacht voor publicaties Onderwijsraad in 2016

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Nog te publiceren adviezen	2	1	2	-	5
Adviezen 2016	12	84	39	123	258
Adviezen 2015	60	53	6	22	141
Adviezen 2014	3	3	-	1	7
Adviezen 2013	1	2	-	2	5
Oudere adviezen	-	2	-	-	2
Overige niet n.a.v. advies	15	39	17	26	97
Totaal	93	184	64	174	515

Tabel 11. Media-aandacht uitgesplitst naar gepubliceerde adviezen in 2016

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal	Totaal
Verfijning vereenvoudiging bekostiging v.o.	-	-	-	8	8
Passend onderwijs	-	-	-	29	29
Vakmanschap voortdurend in beweging	8	6	1	37	52
Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs	-	-	24	34	58
Werkprogramma 2017	-	-	7	2	9
Nieuwe scholen	4	25	-	1	30
Internationaliseren met ambitie	-	26	2	9	37
De volle breedte van onderwijskwaliteit	-	27	5	3	35
Tussentotaal adviezen 2016	12	84	39	123	258

Tabel 12: Interviews/opiniestukken raadsleden kranten

12 april	Volkskrant	<i>Schoolkosten voor steeds meer mbo-leerlingen niet meer te betalen (drs. Rob Schuur)</i>
16 februari	Trouw	<i>Niet wie je bent, maar hoe je bent (prof.dr. Gert Biesta)</i>
14 maart	Financieel Dagblad	<i>Tablet rukt op in onderwijs, omgeven door lof en bedenkingen (Michiel Leenaars)</i>
14 mei	Nederlands Dagblad	<i>Advies De volle breedte van onderwijskwaliteit: School moet laten zien hoe brede aanpak werkt (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)</i>
16 juni	Trouw	<i>Twee eindexamenperiodes: Wat prettig is voor de leerling is niet per definitie goed (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)</i>
17 juni	Nederlands Dagblad	<i>Advies Wetsvoorstel nieuwe scholen: Dit is de vrijheid van onderwijs (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)</i>
12 oktober	Financieel Dagblad	<i>Doorbreek versnippering bij de financiering van een leven lang leren (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink, mede namens René Kneyber, dr. Martine Braaksma en prof.dr. Wim Groot)</i>
23 november	NRC live	<i>Onderwijsinnovatie in Nederland (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)</i>
6 december	Nederlands Dagblad	<i>Passend onderwijs niet te toetsen (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)</i>

Tabel 13: Interviews/opiniestukken raadsleden (online) vakbladen

Januari	VO Academie	<i>Toezicht en verantwoording</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
Februari	Nieuwsbrief Adviesraden	<i>De Zenmeester en de adviesraden</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
Februari	Drs. Magazine	<i>Ik ben niet zo van de staatsopvoeding</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
April	Naar school	<i>Maatwerkdiploma</i> (prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
April	Didactief	<i>Dekker douwt lerarenregister door</i> (René Kneyber)
Juni	Transfer	<i>Advies Internationaliseren met ambitie : Als je echt wilt internationaliseren, kan het niet zo vrijblijvend</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
Juni	Didactief	<i>De volle breedte van onderwijskwaliteit</i> (opinie): <i>Te smalle kijk op kwaliteit domineert</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
Juni	Didactief	<i>Zwalken tussen gelijkheid en excellentie</i> (drs. Ferry Haan)
September	Denktank	Gesprek met de Nationale DenkTank 2016 over het leren van de toekomst, met name in het beroepsonderwijs (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
September	Didactief	<i>Verborgene leed</i> (prof.dr. Sietske Waslander)
November	Kader Primair	<i>Advies Een ander perspectief op professionele ruimte in het onderwijs</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
November	Didactief	<i>Flexstuderende</i> (prof.dr. Sietske Waslander)
December	Didactief	<i>Drie vragen aan Henriëtte Maassen van den Brink, Onderwijs 2032</i> (prof.dr. Henriëtte Maassen van den Brink)
December	De Correspondent	<i>Wat in het klaslokaal gebeurt, blijft in het klaslokaal.</i> (René Kneyber)

ONDERW | **JS raad**

Nassaulaan 6 - 2514 JS Den Haag
www.onderwijsraad.nl

